

UKM 04/20 Debattklima- hvordan snakker vi om og til hverandre

Mange opplever at klimaet i den offentlige debatten og i kommentarfelt på nett blir hardere og mer polarisert. Det kan virke som om grensen for hva som er greit å si og skrive om sine meningsmotstandere er flyttet til et sted der alt er greit og reglene for debatten ikke lenger er like lett å få øye på. Har debattklima blitt hardere eller har bare uenigheten blitt mer synlig? UKM 2020 mener at det er et problem at debattklima er så «rått og kaldt» at mange vegrer seg for å delta i den offentlige debatten. Her tenker vi at det er en særlig utfordring at unge mennesker vegrer seg for å delta i det offentlige ordskifte på grunn av kommentarfelt som inneholder personangrep.

Har Den norske kirke og de kristne organisasjonene gode retningslinjer for å delta i den offentlige debatten? UKM 2020 tenker at vi kan bli bedre på dette, og ønsker med denne saken å bidra til samtalen om hva disse retningslinjene kan være. Både når man debatterer innad i kirken og organisasjonene, dem imellom, i det økumeniske felleskapet og ut i det offentlige rom.

UKM 2020 ser at også debatten innad i kirken og de kristne organisasjonene blir mer tilspisset og polarisert, de sentrerer seg ofte rundt de to båsene konservativ og liberal. Dette gjelder også i debatter mellom andre kristne trossamfunn og Den norske kirke. UKM 2020 oppfordrer stemmene i denne debatten til å heve seg over skillelinjene mellom konservativ og liberal, og ikke la viktige, kristne debatter gro fast i gamle mønstre.

Uenighetsfellesskap

Hvis målet er at vi som kirke og kristne organisasjoner skal ha et uenighetsfellesskap, hvordan gjør vi det konkret? I et uenighetsfellesskap er ikke målet at vi skal være enige om alt, men at det kan være et fellesskap med ulike meninger hvor man har et felles overordnet mål. Man kan si at de kristne menighetene og organisasjonene har et slikt overordnet mål gjennom å definere seg som kristne, men hva man legger i det kan være ulikt. Den norske kirke har vedtatt en felles visjon om *å om å vitne i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende*. Selv om man har en felles visjon kan innholdet i disse ordene, og hvordan det skal skje, tolkes ulikt av de enkelte medlemmene. UKM 2020 tenker derfor at det må legges til rette for at meningsmangfoldet i debatten aksepteres og anerkjennes.

Ytringsfrihet og ytringsansvar

Ytringsfriheten står sterkt i Norge. Denne friheten er forankret i grunnloven og menneskerettighetene. Den sikrer at hvert menneske har en stemme og er viktig for samfunnet. Den bidrar til demokrati og et åpent samfunn der man blant annet kan belyse og kritisere makt og usunne strukturer. Med ytringsfriheten kommer også et ytringsansvar. UKM 2020 mener at en god retningslinje for dette ansvaret er å spørre seg selv om min ytring begrenser den andres frihet og på hvilken måte.

En del av ytringsansvaret er også å gripe inn når debatten blir usaklig. For eksempel sette en stopper der personangrep og andre hersketeknikker ødelegger den gode debattkulturen og bidra til at falsk informasjon spres. UKM 2020 ønsker også å løfte frem at dette spesielt gjelder der den som omtales i debatten ikke er tilstede. I praksis kan latterliggjøring, marginalisering og utfrysning være uformelle måter å begrense andres ytringsfrihet. Det finnes også grenser for ytringer som omtales i straffeloven: paragraf mot hatefulle ytringer straffeloven § 185 (diskriminering) og § 266 (hensynsløs atferd¹).

Makt og majoritet

Jesus var grensesprengende i sitt møte med mennesker og utfordrer oss også i dag på hvordan vi møter det som er ukjent og fremmed. Som kristne tror vi på en Gud som sier: *det dere gjorde mot en av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg (Matt 25.40)* Det utfordrer oss til å se hvem den andre er og hva mine ord og handlinger kan bidra til. I retningslinjer for ett debattklima må man alltid ha fokus på hvem som sitter med makten og et eventuelt asymmetrisk maktforhold mellom deltakerne i debatten.

Den norske kirke er fortsatt majoritetskirke i Norge. Det betyr at når vi uttaler oss på vegne av kirken er vi en del av en majoritet med makt og midler som andre tros- og livssynsamfunn ikke har. I debatten er det også viktig med fokus på makt knyttet til minoritet og majoritetsperspektivet. En minoritet er etniske grupper som er i mindretall. I Norge er de særskilt anerkjente gruppene samer som urfolk og nasjonale minoriteter med langvarig tilknytning til landet, altså kvener, jøder, skogfinner, rom og romanifolk. Men begrepet er ikke kun begrenset til etnisitet. Minoriteter knyttet til for eksempel kjønn, legning og religion går på tvers av folkegrupper og danner også minoriteter i minoriteten som må få et tydelig og trygt rom i debattklimaet. UKM 2020 viser i denne sammenhengen til "Dialog i praksis"² og "Dialog og sosiale medier"³ om hvordan minoritetsstemmer kan bli ivaretatt og fremhevet i debattklimaet.

Ansikt til ansikt

I kommentarfeltet kan det være lettere å omtale den andre i negative ordelag enn når vi møtes ansikt til ansikt. I et møte ansikt til ansikt vil kroppsspråk og nyansene i ordene komme bedre frem. Erfaring tilsier at menneskemøter bidrar til å bryte ned fordommer og stereotyper. UKM 2020 har derfor tro på flere arenaer for den åpne debatten i større eller mindre fora, der man tør å ta opp de vanskelige temaene og vi kan møtes ansikt til ansikt.

UKM 2018 jobbet med saken *Frykt ikke? Kirkens møte med fremmedfrykt*⁴. Her vedtok man blant annet å utfordre menighetene til å være en tydelig røst i lokalsamfunnet mot fordomsfull fremmedfrykt og ha fokus på å uttrykke det kulturelle mangfoldet vi har i Den norske kirke, særlig med tanke på den samiske befolkningen og andre minoriteter. Det ønsker UKM 2020 også for denne saken.

---

¹<https://www.politiet.no/tjenester/tips-politiet/hatefulle-ytringer-pa-internet/>

² UKM 06/17 Dialog i praksis

³ UKM 06/16 Dialog og sosiale medier

⁴ UKM 8/18 Frykt ikke? Kirkens møte med fremmedfrykt

Et godt debattklima og retningslinjer

Essensen i et godt debattklima er respekt. I tillegg mener vi det handler om å kunne lytte til hverandre og forstå hva den andre har tenkt, å spille hverandre gode og ville hverandre det beste. Det handler om å anerkjenne at “den andre” er et menneske på lik linje med en selv, og at dette menneske kan ha mye fornuftig å komme med. Det er også viktig å huske at en samtale ikke nødvendigvis må ha som mål å bli enige eller om å vinne. Ofte kan “den andre” være et korrektiv til egne fordommer og være med på å oppklare eventuelle misforståelser man har seg imellom. Dermed har man oppnådd en ny forståelse av den andres ståsted, selv om man må konkludere med at man er uenige. Man kan også oppdage at man ikke er så uenige som man først trodde.

Debatt med dialogisk tilnærming

UKM 2020 oppfordrer alle organer i kirken og organisasjonene til å ha et debattklima med en dialogisk tilnærming. En debatt kan forstås som en utveksling av meninger og argumenter for eller imot en sak. Målet med debatten kan være å belyse ulike sider av en sak eller å overbevise mot debattanten om sitt syn. Vi snakker ofte om å vinne debatten. I dialogen er ikke målet å overbevise eller vinne, men å forsøke å sette seg inn i den andres sted gjennom aktiv lytting. Det betyr ikke at UKM 2020 tenker at debatten ikke skal synliggjøre ulike standpunkter og bidra til meningsbrytning.

UKM 2020 mener at spørsmålet «hva mener du med det?» er med på å vise at man er interessert og åpen for å lære noe av argumentene som kommer fram. Slik viser man at man vil hverandre det beste og at man ønsker å kunne skape en trygg debatt der det er rom for alle meninger og tanker. UKM 2020 har på bakgrunn av dette kommet med forslag til retningslinjer for debatt i Den norske kirke og de kristen barne- og ungdomsorganisasjonene.

Retningslinjer for debatt

UKM 2020 oppfordrer til en debatt der man:

- 1
ytrer sine meninger med saklig argumentasjon
- 2
diskuterer sak og ikke person
- 3
lytter med ønske om å forstå hva motparten tenker
- 4
aksepterer og anerkjenner meningsmangfoldet
- 5
møter folk med et åpent sinn, respekt og viser toleranse
- 6
har både ytringsfrihet og ytringsansvar
- 7
er bevisst språket man bruker
- 8
ikke stenger ute meningsmotstandere

Nestekjærlighet og åndens frukter

Jesus kaller oss til å elske vår neste. Med dette utfordres vi til å møte den andre med nestekjærlighet og ta hensyn til motparten i samtaler og diskusjoner, både der man er enig og uenig. Jesus utfordret sin samtid og stilte spørsmål med de etablerte maktstrukturer. Vi tenker dette kan gi oss frimodighet i ytringer og oppmuntrer til kritisk tenkning og ordskifte.

I brevet til menigheten i Galatia, formaner Paulus til å vandre i Ånden (jf. Gal 5,25) og bære dens frukter. Dette handler om å bli mer lik Kristus og å ha Jesus til forbilde. Åndens frukter er «... *kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet og selvbeherskelse*» (Gal 23,22f). UKM 2020 mener at debattklima ville vært bedre dersom disse verdiene hadde ligget til grunn.

Ungdommens kirkemøte 2020 utfordrer:

Kirkerådet, Kirkemøte, bispedømmerådene, menighetene, organisasjonene til å ta i bruk «Retningslinjer for debatt» vedtatt av UKM 2020.

Kirkerådet til å lage en Sosiale medier-kampanje for hvordan vi omtaler hverandre gjerne med utgangspunkt i «Retningslinjer for debatt».

Bispedømmerådene til å arrangere fagdager med tema debattklima.

UFUNG til å delta aktivt i det offentlige ordskifte for å fremme et godt debattklima, både som medlemmer og som utvalg.

Menighetene og organisasjonene til å arrangere temakvelder hvor ulike tanker og meninger får komme frem og det er rom for uenighet. Og til å vise menighetslivet gjennom Sosiale medier tema «Kirke uten filter», hvor man viser levd liv for å motvirke fordommer.

Biskopene og preses til å fortsette å bruke sin progressiv stemme i samfunnsdebatten, og sørge for å ha åpne samtaler i samfunnet. Og til å fremme samhold og felleskap frem for polarisering.

Undervisningsansvarlige til å arrangere temakvelder om debattklima og hersketeknikker som en del av konfirmasjonsundervisningen.

Ungdomsrådene i bispedømmene til å ha seminar om hersketeknikker på ungdomsting.

SUNG og Samisk kirkeråd bedre spre ressurser om å bekjempe fordommer mot samer til alle instanser i kirken.